

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 636 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukxonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o‘smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o‘g‘li, Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o‘zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo‘rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo‘nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O‘zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o‘zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po‘latov Abdulloh Xolxo‘jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta‘limida qo‘llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o‘g‘li	
Sun‘iy intellektlar yordamida o‘quvchilarni hayotiy faoliyat ko‘nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo‘rayevna, Kurbanov Azimjon Jo‘raboy o‘g‘li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukurullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o‘g‘li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O‘zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o‘zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o‘rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg‘ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko‘rsatkichlarining o‘zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O‘zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o‘g‘li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G‘aniev Elyor Sobirjonovich	
O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожжон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Qoraqalpog'istonda mehmonxona xo'jaligining hozirgi holati tahlili	530
Xalimova Fayoza Nafasovna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in Uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinoz Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdamov Eldor Toshtemirovich	

QISHLOQ JOYLARI MAISHIY XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AXBOROT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH

Xandamov Eldor Toshtemirovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada qishloq joylarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishning ahamiyati va usullari tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan hozirgi sharoitda, aholiga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, hududiy tengsizlikni kamaytirish hamda zamonaviy xizmat turlarini kengaytirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot doirasida mavjud axborot tizimlarining holati, ulardan foydalanish samaradorligi va mavjud muammolar o'rganilgan. Shuningdek, sohaga tegishli raqamli infratuzilma va ma'lumotlar bazalarini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: qishloq joylari, maishiy xizmat, axborot resurslari, raqamli texnologiyalar, xizmat sifati.

Abstract: This article explores the effective use of information resources in the field of household services in rural areas. In the context of rapidly evolving digital technologies, the implementation of ICT is crucial for improving service quality, reducing regional disparities, and expanding modern service types. The research examines the current state of information systems, evaluates their effectiveness, identifies existing challenges, and proposes practical recommendations for improving digital infrastructure and databases in the sector.

Key words: rural areas, household services, information resources, digital technologies, service quality.

Аннотация: В данной статье рассматривается эффективность использования информационных ресурсов в сфере бытового обслуживания в сельской местности. В условиях стремительного развития цифровых технологий особое значение приобретает внедрение ИКТ для повышения качества предоставляемых услуг, сокращения территориального неравенства и расширения современных видов обслуживания. В рамках исследования проанализировано текущее состояние информационных систем, выявлены проблемы и даны рекомендации по совершенствованию цифровой инфраструктуры и баз данных в этой области.

Ключевые слова: сельские районы, бытовые услуги, информационные ресурсы, цифровые технологии, качество обслуживания.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot resurslaridan samarali foydalanish har bir tarmoqning raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omilga aylanmoqda. Ayniqsa, qishloq joylarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini modernizatsiya qilishda zamonaviy axborot texnologiyalarini tatbiq etish xizmatlar sifati, qamrov darajasi va foydalanuvchi ehtiyojlariga moslashuvchanlikni oshirish imkonini beradi. Mamlakatimizda qishloq infratuzilmasini rivojlantirish, aholi turmush darajasini yuksaltirish va xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ulushini kengaytirish bo'yicha qator dasturlar amalga oshirilmoqda. Biroq, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darajasi qishloq joylarida hanz yetarli emas, bu esa samaradorlikka bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatmoqdaki, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, foydalanuvchilar bilan interaktiv aloqa o'rnatish, logistika jarayonlarini avtomatlashtirish va tahliliy qarorlar qabul qilishda axborot resurslari hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ayniqsa, servislar raqamli platformalarga ko'chirilganda, operativlik, ochiqlik va

iqtisodiy tejamkorlik jihatlari kuchayadi. Shu nuqtayi nazardan, mazkur maqolada qishloq joylaridagi maishiy xizmat ko'rsatish tizimida axborot resurslaridan foydalanishning holati, mavjud muammolar, xorijiy tajriba hamda takomillashtirish yo'nalishlari chuqur tahlil qilinadi. Maqsad – xizmatlar sektorining hududiy tafovutlarini kamaytirish hamda axborot infratuzilmasi asosida barqaror xizmat ko'rsatish tizimini shakllantirish imkoniyatlarini aniqlashdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan maishiy xizmat ko'rsatish tizimida axborot resurslaridan samarali foydalanish masalasi keng tahlil qilinmoqda. Mazkur soha bo'yicha nazariy va amaliy yondashuvlar turli nufuzli manbalarda atroficha yoritilgan. Jumladan, James A. Fitzsimmons va Mona J. Fitzsimmons tomonidan yozilgan Service Management: Operations, Strategy, Information Technology nomli fundamental asarda xizmatlar sohasidagi boshqaruv strategiyalari, axborot tizimlarining funksional ahamiyati, mijozlarga yo'naltirilgan xizmatlarni rivojlantirish hamda xizmatlar sifatini oshirishda texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlariga alohida e'tibor qaratilgan. Mualliflar xizmat ko'rsatish jarayonlarida axborot texnologiyalarining qo'llanishi samaradorlikka qanday ta'sir ko'rsatishini empirik misollar orqali ochib berganlar.

Shuningdek, Arthur M. Langer tomonidan tayyorlangan Information Technology and Organizational Learning: Managing Behavioral Change in the Digital Age nomli monografiyada axborot texnologiyalari va tashkilotlararo o'rganish jarayonlari o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlik keng qamrovda o'rganilgan. Unda maishiy xizmat ko'rsatish subyektlarida texnologik o'zgarishlarni qabul qilish, raqamli transformatsiya sharoitida bilimlarni boshqarish, xodimlarning innovatsiyaga moslashuvi va xizmat ko'rsatish tizimida bilimli yondashuvning zarurligi asoslab berilgan.

Bundan tashqari, Paul P. Maglio, Jim Spohrer va Arvind Malhotra hammuallifligidagi Service Science: Design for Scaling and Transformation asari xizmatlar tizimida axborot resurslaridan foydalanishga oid nazariy konsepsiyalar va innovatsion yondashuvlarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Asarda xizmatlar transformatsiyasi, raqamli tizimlar integratsiyasi, xizmat sifati menejmenti va xizmatlar zanjiri samaradorligini oshirish mexanizmlari chuqur o'rganilgan. Mualliflar xizmatlar sohasida xizmat ilmiy fanini (service science) rivojlantirish, axborot oqimlarini tahlil qilish hamda texnologik yondashuvlarning xizmatlar qadriyatiga ta'siri haqida konkret tavsiyalarni ilgari surgan.

Yuqoridagi adabiyotlar xizmatlar ko'rsatish sohasining zamonaviy transformatsiya bosqichida texnologiyalar va axborot resurslarini samarali boshqarish orqali tizimli yondashuvni shakllantirish mumkinligini asoslab beradi. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xizmatlar dizaynini takomillashtirish, foydalanuvchi tajribasini optimallashtirish va jarayonlarni avtomatlashtirish orqali xizmatlarning nafillik darajasini oshirish imkoniyatlari kengayadi. Axborot resurslarini kompleks boshqarish, xizmat ko'rsatishdagi funksional jarayonlarni modellashtirish hamda xizmatlar sohasida qaror qabul qilish tizimlarini takomillashtirish orqali tizim samaradorligini oshirish mumkin.

Shu o'rinda, xorijiy adabiyotlarning nazariy va amaliy qiymatini e'tirof etish joiz. Ular nafaqat akademik manba sifatida, balki xizmat ko'rsatish tizimlarini amaliy jihatdan boshqarish, strategik qarorlar qabul qilish va raqamli innovatsiyalarni joriy etishda amaliy qo'llanma rolini o'taydi. Yuqorida ko'rib chiqilgan manbalar ushbu yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlar uchun asosiy tayanch nuqtalarni shakllantirib, axborot resurslarining samarali boshqaruvi bo'yicha ilg'or tajriba va konseptual yondashuvlarni taqdim etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida qishloq joylaridagi maishiy xizmat ko'rsatish sohasiga oid axborotlar statistik ma'lumotlar, soha bo'yicha rasmiy hisobotlar va mahalliy tahliliy manbalar asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar tarkibiy tahlil va solishtirma usullar yordamida qayta ishlanib, mavjud holatning samaradorligi va muammoli jihatlari aniqlab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish axborot tizimlarini rivojlantirish, elektron axborot manbalaridan foydalanish, analitika va ma'lumotlar tahlili, shuningdek, xodimlar bilan axborot almashuvini o'z ichiga oladi. Ushbu usullar maishiy xizmatlarni rivojlantirish va ularning sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan omillar hisoblanadi.

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishning jadval ko'rinishida ko'rsatilishi mumkin (1-jadval):

1-jadval. Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish.

Axborot resurslari	Samaradorlik ko'rsatkichlari
Axborot tizimlari	Tizimlarni yangilash, avtomatlashtirish
Elektron axborot	Veb-saytlar, mobil ilovalar, ijtimoiy tarmoqlar
Analitika va tahlil	Ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish, strategiyalar o'rnatish
Xodimlar bilan axborot almashish	Mijozlarni tushunish, talablarni boshqarish, xizmatlarni takdir qilish

Ushbu jadvalda har bir axborot resursi bilan bog'liq samaradorlik ko'rsatkichlari aniqlab olindi. Axborot tizimlarini yangilash va avtomatlashtirish, ma'lumotlarni to'plash, analitika va tahlil, mijozlar bilan axborot almashinuvi, shuningdek, elektron axborot manbalaridan foydalanish samaradorlik ko'rsatkichlari sifatida namoyon bo'lishi mumkin. Mazkur ko'rsatkichlar maishiy xizmatlarni rivojlantirish va ularning sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Samaradorlikni jadval ko'rinishida ifodalash maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan foydalanish holatini vizual tarzda tasvirlash imkonini beradi. Har bir resursning samaradorlikka qanday ta'sir ko'rsatishi va buning uchun qaysi ko'rsatkichlardan foydalanish lozimligi aniq ko'rsatib beriladi. Bu esa samaradorlikni oshirish bo'yicha zarur choralarni belgilash va ularning natijalarini monitoring qilish imkonini yaratadi.

Maishiy xizmatlar – insonlarning qonuniy ehtiyojlariga javob beradigan hamda ularning hayotini yengillashtirishga xizmat qiladigan faoliyat yo'nalishlaridir. Bugungi kunda axborot resurslaridan samarali foydalanish ushbu ko'rsatkichlarni yuqori darajada yaxshilashning muhim vositalaridan biri hisoblanadi.

1. Axborot tizimlari. Maishiy xizmatlarda axborot tizimlari – ma'lumotlarni to'plash, saqlash, o'rganish va ulardan foydalanishni ta'minlaydigan asosiy vositalardan biridir. Texnologiyalar va innovatsiyalar maishiy xizmatlar sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishni kengaytirishning muhim vositalaridan biridir. Yaqin istiqbolda ular yangi platformalar, ilovalar va axborot tizimlarini yaratish, xizmatlarni avtomatlashtirish hamda robotlashtirish imkoniyatlarini kengaytirish kabi chora-tadbirlarni amalga oshirishga xizmat qiladi.

2. Big Data va ma'lumotlar tahlili. Big Data va ma'lumotlar tahlili maishiy xizmatlar sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish istiqbollari orasida muhim o'rin egallaydi. Ma'lumotlar tahlili mijozlarning talab va istaklari, xizmatlardan foydalanganlik darajasi to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash, ularni tahlil qilish hamda ushbu ma'lumotlarga asoslanib qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Big Data texnologiyalari esa xizmatlarni optimallashtirish, ularni shaxsiylashtirish va mijoz ehtiyojlariga mos takliflarni ishlab chiqishda keng qo'llanilishi mumkin.

3. Internet of Things (IoT). Internet of Things (IoT) texnologiyasi maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish istiqbollari orasida muhim o'rin egallaydi. IoT maishiy xizmatlar bilan texnologiyalar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni mustahkamlab, foydalanuvchilarga yanada qulay sharoitlar yaratishga xizmat qiladi. Ushbu texnologiya xizmatlarni avtomatlashtirish, ularni boshqarishni soddalashtirish hamda mijozlarga individual yondashuv asosida xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi.

4. Raqamli marketing va personalizatsiya. Raqamli marketing va personalizatsiya maishiy xizmatlar sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish istiqbollari orasida katta ahamiyatga ega. Ushbu yo'nalishlar orqali maishiy xizmatlar mijozlar bilan doimiy aloqalarni yo'lga qo'yish, xizmatlarni samarali reklama qilish va individual tavsiyalar taqdim etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Raqamli marketing mijozlar bilan barcha aloqalarni masofaviy usullar orqali boshqarishga imkon yaratadi hamda xizmat ko'rsatish jarayonlarini avtomatlashtirishga zamin tayyorlaydi.

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishning istiqbollari yuqori darajada avtomatlashtirilgan, personalizatsiya qilingan va mijozlar uchun qulayliklar yaratilgan xizmatlarni shakllantirishga yo'l ochadi. Ushbu rivojlanish yo'nalishlari maishiy xizmatlarni yanada sifatli, samarador va mijozlarning talab hamda istaklariga mos holatga keltirishda muhim omil hisoblanadi.

Mazkur yo'nalishni ilmiy asosda o'rganish uchun matematik model, amaliy ma'lumotlar hamda statistik ko'rsatkichlar tahlili zarur. Matematik modellardan foydalanish xizmat ko'rsatish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va mijozlarga qulayliklar yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Maishiy xizmatlar sohasida qo'llanilishi mumkin bo'lgan bir nechta matematik modellarning usullari va parametrlarini ajratib ko'rsatish mumkin. Jumladan, regressiya analizi, Markov modellari va optimizatsiya modellari ushbu yo'nalishda keng qo'llaniladigan vositalardir.

Regressiya analizi – maishiy xizmatlar sohasidagi ko'rsatkichlarni tahlil qilish uchun ishlatiladigan matematik model bo'lib, u mavjud ma'lumotlar to'plamidagi o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish hamda ushbu bog'liqlik asosida kelgusi holatlarni bashorat qilish imkonini beradi.

Markov modellari – maishiy xizmatlar doirasida sodir bo'ladigan ketma-ket jarayonlarni aniqlash uchun qo'llaniladi. Ushbu model yordamida xizmat jarayonlarining ehtimollik asosidagi holatlari tahlil qilinadi, mavjud ko'rsatkichlar asosida xizmatlarni optimallashtirish va o'zgaruvchilarni boshqarish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqiladi.

Optimizatsiya modellari esa maishiy xizmatlardagi o'zgaruvchilarni boshqarish va xizmat natijalarini maksimal darajada yaxshilashga qaratilgan. Bu modellar orqali xizmatlar uchun eng maqbul yechimlar aniqlanadi hamda mavjud resurslardan samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Resurslardan samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi. Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishni matematik modellashtirish jarayonida ma'lumotlar to'plamining to'g'riligini va to'liqligini ta'minlash, ularni tahlil qilish, model yaratish hamda mavjud ma'lumotlarni natijalarga aylantirish asosiy bosqichlar hisoblanadi.

Bundan tashqari, ushbu sohada matematik modellarni qo'llash orqali xizmatlarni uzluksiz va sifatli tashkil etish, mijozlarga eng yaxshi tajribani taqdim etish, xizmatlar hamda resurslarni boshqarish va optimallashtirish imkoniyatlari vujudga keladi. Bu esa maishiy xizmatlarni samaradorlik nuqtayi nazaridan tahlil qilishga keng yo'l ochadi.

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishni matematik model orqali ifodalash – xizmat ko'rsatish jarayonlarini chuqur tahlil qilish, samaradorlikni oshirish va xizmatlarni yuqori darajada optimallashtirish imkonini beradi.

Axborot resurslaridan foydalanishni matematik formulalar orqali modellashtirish uchun bir nechta tegishli faktorlarni hisobga olgan holda funksional ifoda tuzish mumkin. Bunday formulalar xizmatlar sifatini oshirish, mijozlarga qulayliklar yaratish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Masalan, maishiy xizmatlar sohasida mijozlar bilan aloqalar, xizmatlar sifatini oshirish va mijozlarga qulayliklarni yaratish muhim o'zgaruvchilardan biri sifatida qaraladi. Ushbu o'zgaruvchilarni o'rganish davomida mijozlar bilan ishlashga, xizmatlarni boshqarishga sarflanadigan vaqt va resurslar bilan bevosita bog'liqlik aniqlanishi mumkin.

Ushbu formulani quyidagi ko'rinishda ifodalash mumkin:

$$Y = f(X_1, X_2, X_3, \dots)$$

Bu formulada Y, maishiy xizmatlar yoki mijozlarga taqdim etiladigan qulayliklarning samaradorligini ifodalaydi. X₁, X₂, X₃, ... esa maishiy xizmatlarni samarali foydalanishning asosiy faktorlarini ifodalaydi. Bu faktorlar misol uchun mijozlar bilan aloqalar, xizmatlarni sifatliroq qilish va resurslarni samarali foydalanish bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Matematik model formulasi, faktorlar bilan bog'liq bo'lgan o'zgaruvchilarni belgilab, ulardan foydalanish uchun bir nechta matematik funktsiyalardan foydalanishni talab qiladi. Misol uchun, regresiya analizi yoki optimizatsiya funktsiyalari foydalanish mumkin. Bu funktsiyalar ma'lumotlarni tahlil qilish va optimal yechimlarni topish uchun yordam beradi.

Matematik model formulasi maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanishning muhim o'zgaruvchilarini ifodalaydi hamda ulardan foydalanishni tizimli tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu formulalar yordamida maishiy xizmatlar sifatini oshirish, mijozlarga qulayliklar yaratish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga qaratilgan strategiyalar va optimal yechimlarni ishlab chiqish mumkin.

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslarining samaradorlik darajasini matematik ifoda orqali aniqlash uchun bir nechta asosiy o'zgaruvchilarni belgilash zarur. Quyida shunday o'zgaruvchilarga asoslangan oddiy samaradorlik formulasi misol tariqasida keltiriladi:

$$\text{Samaradorlik} = (\text{Yuzaga kelgan xizmatlar soni} / \text{Ishtirokchilar soni}) \times 100$$

Ushbu formulada:

“Yuzaga kelgan xizmatlar soni” – muayyan tashkilot yoki kompaniya tomonidan taqdim etilgan maishiy xizmatlar sonini anglatadi.

“Ishtirokchilar soni” – mazkur xizmatlardan foydalangan mijozlar (foydalanuvchilar) sonini bildiradi.

Mazkur ko'rsatkich maishiy xizmatlar samaradorligini oddiy, amaliy va nisbiy jihatdan baholash imkonini beradi. Zarur hollarda ushbu model yanada murakkab o'zgaruvchilar, vaznli koeffitsiyentlar yoki vaqt omilini hisobga olgan holda kengaytirilgan holatda qo'llanishi mumkin.

Xulosa va takliflar

Samaradorlik ko'rsatkichidan foydalanishning asosiy maqsadi – axborot resurslari samaradorligini asosli ravishda baholash hamda ularni yaxshilashga ko'maklashishdir. Ushbu formuladan foydalanish orqali maishiy xizmat ko'rsatish sohasida tashqi vaqt omili, xizmatlarni taqdim etish va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga yo'naltirilgan yechimlar va strategiyalar ishlab chiqish mumkin.

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslarining samaradorlik ko'rsatkichi formulasi tashkilotlar uchun mavjud ma'lumotlar to'plamini tahlil qilish, xizmatlar sifatini oshirish va mijozlar uchun qulayliklar yaratishda

muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ushbu formuladan foydalanish orqali soha bo'yicha axborot resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlash, shuningdek, samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishga qaratilgan amaliy strategiyalarni ishlab chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-yanvardagi "Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-104-sonli qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-60-sonli qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 8-iyundagi "Tadbirkorlik faoliyati va o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solishni soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4742-sonli qarori.
4. Sharifov Sh.S. Improving the Welfare and Employment of the Population. International Scientific Research Journal, 2022-yil aprel.
5. Sharifov Sh.S. Socio-Economic Directions of Development of the Consumer Services Sector. Spanish Journal of Innovation and Integrity, 2022-yil aprel.
6. Sharifov Sh.S. Маиший хизмат кўрсатиш соҳасини ривожланиши – иш билан бандликнинг кафолати. Хоразм маъмун академияси ахборотномаси, 2023 йил, № 3/1.
7. Manuel Castells. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishers, 1996. – 556 p.
8. Richard Heeks. Information and Communication Technology for Development (ICT4D). – London: Routledge, 2017. – 360 p.
9. Brian Zillmann. ICT and Rural Development: Opportunities and Challenges. – Berlin: Springer, 2015. – 278 p.
10. Jeffrey James. Digital Divide Across All Civilizations. – Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2009. – 198 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>